

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Навчально-науковий інститут №5
Кафедра кримінального права та кримінології

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри
кримінального права та
кримінології
протокол № 1 від 30.08.2024

Завідувач кафедри

Микола ПАХНІН

ОСНОВИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кафедра	Кримінального права та кримінології ННІ №5 (https://univd.edu.ua/uk/dir/2019/kafedra-kryminalnogo-prava-ta-kryminologii-fakultet-6-)
Контактний телефон	+38 057 73-98-078 (раб.)
E-mail	Kaf-kptkr@univd.edu.ua
Офіційна назва освітньої програми	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Рівень вищої освіти	вибірковий компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 072 Фінанси, банківська справа та страхування (Фінансова безпека та фінансові розслідування)
Галузь знань	07 Управління та адміністрування.
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа та страхування (Фінансова безпека та фінансові розслідування)
Статус дисципліни	вибірковий компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Навчальний курс – 4 Семестр – 8

Мова викладання	українська
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS/годинах	4 кредитів ECTS
	- загальний обсяг – 240 год.
	Аудиторна робота: 50 год. для денної форми навчання, 12 год. – для заочної форми навчання, з них:
	- лекції: 24 год. для денної форми навчання, 6 год. — для заочної форми навчання
	- семінарські заняття: 26 год. для денної форми навчання, 6 год. — для заочної форми навчання
Час і місце проведення навчальної дисципліни	- самостійна робота: 70 год. для денної форми навчання, 108 год. — для заочної форми навчання
	Згідно розкладу занять
	Аудиторні консультації: _ аудиторія згідно з графіком консультацій
	Онлайн-консультації: письмово в системі дистанційного навчання Moodle або електронною поштою викладача
	Метою викладання навчальної дисципліни «Основи кримінального права» є формування у студентів системи теоретичних знань про основні положення та інститути кримінального права України, знання чинного законодавства про кримінальну відповідальність, забезпечення оволодіння практичними вміннями та навичками застосування отриманих знань при кваліфікації кримінальних правопорушень.

Завдання вивчення дисципліни	<p>Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи кримінального права» є :</p> <p>засвоєння студентами загальних принципів та напрямів кримінальної політики України, предмету та функцій кримінального права, змісту кримінального законодавства;</p> <p>опанування студентами основними принципами та інститутами загальної частини, понятійним апаратом кримінального права;</p> <p>засвоєння студентами знань про загальну характеристику та систему кримінальних правопорушень, характеристику їх об'єктивних, суб'єктивних та кваліфікуючих ознак, спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності;</p> <p>набуття студентами вмінь правильного тлумачення і застосування норми кримінального закону, вироблення практичних навичок кваліфікації кримінальних правопорушень, розмежування їх один від одного, а також кримінально протиправних діянь від інших, набуття студентами вмінь самостійно поглиблювати свої знання і навички кваліфікації кримінальних правопорушень.</p> <p>•</p>
Форми та види проведення навчальних занять	<p>Форма навчання – денна або заочна.</p> <p>Види навчальних занять: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.</p>
Самостійна робота	Доповіді
Необхідне обладнання	Мультимедійне обладнання (ноутбук та проектор), комп'ютерне забезпечення з виходом у мережу Інтернет.
Індивідуальні завдання	Реферати, наукові роботи

Контроль	<p>Методи контролю: опитування на семінарських заняттях; участь в дискусіях, веб-квестах, обговоренні доповідей, рефератів; підготовка рефератів та доповідей, тестування, виконання курсових робіт.</p> <p>Критерії оцінки поточного контролю викладач повідомляє на першому заняття та перед кожними оцінюванням.</p> <p>Форма контролю: екзамен.</p>
Інтегральна компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності	<p>Здатність застосовувати концептуальні та методологічні знання для вирішення значущих проблем у галузі держави і права, що передбачає застосування правових інститутів, норм, наукових положень, доктрин, принципів, а також організацію і проведення досліджень із подальшим впровадженням інновацій в практично-перетворювальну діяльність.</p> <p>ЗК-2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.</p> <p>ЗК-3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p>

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема № 1: Основи Загальної частини кримінального права.

Ознаки, функції та система кримінального права, закон про кримінальну відповідальність, чинність кримінального закону у часі та просторі, зворотня дію закону про кримінальну відповідальність.

1. Кримінальне право як галузь законодавства (предмет, метод, завдання та функції кримінального законодавства).
2. Кримінальне право як галузь права.
3. Поняття закону про кримінальну відповідальність.
Структура Кримінального кодексу України.
4. Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі.
Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність.

Тема № 2 Основи Загальної частини кримінального права. Кримінальна відповідальність та її підстави, кримінальне правопорушення, склад кримінального правопорушення.

1. Поняття кримінальної відповідальності. Форми реалізації кримінальної відповідальності. Підстава кримінальної відповідальності.

2. Поняття кримінального правопорушення, його ознаки, елементи та види. Класифікація кримінальних правопорушень

3. Поняття складу кримінального правопорушення.

Класифікація складів кримінальних правопорушень. Ознаки складу кримінального правопорушення.

4. Об'єкт та предмет кримінальних правопорушень.

5. Поняття об'єктивної сторони кримінального правопорушення та складу кримінального правопорушення.

6. Суспільно небезпечне діяння (дія чи бездіяльність).

7. Суспільно небезпечні наслідки.

8. Причинний зв'язок між діянням та суспільно небезпечними наслідками.

9. Місце, час, спосіб, обстановка, засоби та знаряддя вчинення кримінального правопорушення.

Тема №3 Основи Загальної частини кримінального права. Кримінальна відповідальність та її підстави, кримінальне правопорушення, склад кримінального правопорушення.

1. Помилка: поняття, види та значення.

2. Стадії вчинення кримінального правопорушення.

3. Співучасть у кримінальному правопорушенні: об'єктивні та суб'єктивні ознаки, форми, кримінальна відповідальність.

4. Множинність кримінальних правопорушень: поняття, складові елементи та види, правові наслідки.

Тема 4. Основи Загальної частини кримінального права.

Суб'єкт кримінального правопорушення, характеристика суб'єктивних ознак.

1. Поняття особи, яка підлягає кримінальній відповідальності (суб'єкта кримінального правопорушення). Поняття спеціального суб'єкта кримінального правопорушення.

2. Стан осудності суб'єкта кримінального правопорушення.

3. Поняття та ознаки суб'єктивної сторони. Поняття і значення вини.

4. Умисел і його види. Відмінність непрямого умислу від прямого.

5. Необережність та її види.

6. Мотив і мета кримінального правопорушення.

Тема 5. Основи Загальної частини кримінального права.

1. Звільнення від покарання та його відбування.
2. Поняття звільнення від покарання, його підстави, умови та види.
3. Судимість, її погашення та зняття.

Тема 6. Основи Загальної частини кримінального права.

Стадії вчинення кримінального правопорушення, співучасть у кримінальному правопорушенні, множинність кримінальних правопорушень, обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння.

1. Поняття і види стадій вчинення кримінального правопорушення.
2. Поняття та ознаки співучасті у кримінальному правопорушенні. Форми співучасті.
3. Множинність кримінальних правопорушень.
4. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння.

Тема 7 Основи Загальної частини кримінального права.

Звільнення від кримінальної відповідальності, покарання, призначення покарання, звільнення від покарання та його відбування, судимість, її погашення та зняття; обмежувальні заходи й інші заходи кримінально-правового характеру; заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб; особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.

1. Поняття та види звільнення від кримінальної відповідальності.
2. Поняття та мета покарання за Кримінальним кодексом України. Система покарань.
3. Призначення покарання.
4. Поняття та види звільнення від покарання та його відбування.
5. Обмежувальні заходи й інші заходи кримінально-правового характеру.
6. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.
7. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.

Тема 8. Основи Особливої частини кримінального права.

Поняття, система та значення Особливої частини КК України, кваліфікація кримінальних правопорушень, загальна характеристика кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я.

1. Поняття, система та значення Особливої частини КК України.

2. Кваліфікація кримінальних правопорушень: поняття, підстави та кваліфікація при конкуренції та колізії правових норм.
3. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти життя.
4. Кримінальна відповідальність за умисне вбивство за обтяжуючих обставин (ч. 2 ст. 115 КК України).
5. Кримінальна відповідальність за доведення до самогубства (ст. 120 КК України).
6. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти здоров'я.
7. Кримінальна відповідальність за тяжке тілесне ушкодження.

Тема 9. : Основи Особливої частина кримінального права.
Загальна характеристика кримінальних правопорушень: проти здоров'я; проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

1. Кримінальна відповідальність за середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст.125 КК України).
2. Кримінальна відповідальність за легкі тілесні ушкодження.
3. Кримінальна відповідальність за побої та мордування (ст.126 КК України).
4. Загальна характеристика кримінальних правопорушень що ставлять у небезпеку життя та/або здоров'я особи.
5. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.
6. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.
7. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина (розділ V КК України).

Тема 10. Основи Особливої частина кримінального права.
Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти власності.

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти власності.
2. Корисливі кримінальні правопорушення проти власності: поняття, види, ознаки.
3. Некорисливі кримінальні правопорушення проти власності: поняття, види, ознаки.
4. Крадіжка (ст. 185 КК України).
5. Грабіж (ст. 186 КК України).
6. Розбій (ст. 187 КК України).
7. Вимагання (ст. 189 КК України). Відмежування вимагання,

поєднаного з насильством від розбою.

8. Шахрайство (ст. 190 КК України). Відмежування від крадіжки чи грабежу, поєднаних з обманом.

Тема 11. Основи Особливої частина кримінального права.

Загальна характеристика кримінальних правопорушень: у сфері господарської діяльності; громадської безпеки, проти безпеки виробництва, проти безпеки руху та експлуатації транспорту, громадського порядку та моральності.

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

2. Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут незаконно підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів (ст. 199 КК)

3. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти довкілля.

4. Загальна характеристика кримінальних правопорушень громадської безпеки.

5. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва.

6. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

7. Порухення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК).

8. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.

9. Хуліганство (ст. 296 КК).

Тема 12. : Основи Особливої частина кримінального права.

Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення, загальна характеристика злочинів проти основ національної безпеки України, загальна характеристика кримінальних правопорушень: у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації, проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів, у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, проти правосуддя; проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення), проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.

2. Загальна характеристика злочинів проти основ національної безпеки України.

3. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.

4. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів.

5. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

6. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

7. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти правосуддя.

8. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення).

9. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

ПРН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

Результати навчання		ПРН-5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.	
		ПРН-6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.	
Критерії оцінювання результатів навчання		<p>Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поточний контроль - 50 балів; - підсумковий контроль - 50 балів. <p>Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та самостійної роботи здобувача вищої освіти. Оцінка за аудиторну роботу визначається як середнє арифметичне балів, які ним отримані на семінарських заняттях (здобувач має отримати не менш 5 позитивних оцінок) з коефіцієнтом 5. Оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне балів, які отримані здобувачем за: реферати, програми (здобувач має підготувати не менш 2 проектів) з коефіцієнтом 5.</p> <p>Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, які отримані здобувачем протягом семестру, та балів, які набрані на підсумковому контролі (екзамені).</p>	
ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	А	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре	В	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального, робота з двома-трьома незначними помилками
80-84			

75-79	(«зараховано»)	C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не несуть істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1-20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

**Перелік
питань до
заліку
(екзамену)**

Тема № 1. Особливості Загальної частини кримінального права

1. Кримінальне право як галузь законодавства. Предмет і метод кримінального законодавства.
2. Завдання та функції кримінального законодавства.
3. Кримінальне право як галузь права.
4. Джерела кримінального законодавства та кримінального права.
5. Поняття закону про кримінальну відповідальність. Структура Кримінального кодексу України.
6. Диспозиція статті Особливої частини КК України. Види диспозицій.
7. Санкція статті Особливої частини КК України. Види санкцій.
8. Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі. Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність.
9. Поняття кримінальної відповідальності. Форми реалізації кримінальної відповідальності. Підстава кримінальної відповідальності.
10. Поняття кримінального правопорушення, його ознаки, елементи та види. Значення положень ч. 2 ст. 11 КК України про малозначність діяння.
11. Класифікація кримінальних правопорушень
  12. Поняття складу кримінального правопорушення. Класифікація складів кримінальних правопорушень. Ознаки складу кримінального правопорушення.

**Рекомендована
література**

1. Конституція України : Закон України від 24.06.1996 р. № 254к. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 р. № 15-рп 2004 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання). Справа № 1-33/2004 URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинених стійкими злочинними об'єднаннями : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04 червня 2010 р. № 7. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

<p>Основна</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб./ О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Ю. В. Орлова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. 520 с. 2. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 428 с. 3. Кримінальне право України. Загальна частина : навч. посіб. / А. М. Ященко, В. Б. Харченко, О. О. Житний та ін.; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2019. 480 с. 4. Ємельянов В. П. Кримінальне право України. Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : наук.-практ. посіб. Харків : Право, 2018. 142 с. 5. Словник Загальної частини кримінального права України / автори-упорядники С. Ф. Денисов, М. В. Пузиревський. Чернігів : Вид-во «Десна Поліграф», 2018. 536 с. 6. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України : навч. посіб. / за ред. О. М. Литвинова. Харків : Константа, 2017. 448 с. 7. Шульга А. М., Павліковський В. І., Вапсва Ю. А. Кримінальне право України. Основні питання та відповіді : посібник. Харків : Майдан, 2014. 276 с.
-----------------------	---

**Інформаційні
ресурси в
Інтернеті**

1. Законодавство України // Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
2. Президент України // Документи. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/all>.
3. Урядовий портал // Нормативно-правова база. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/npd/search>.
4. Єдиний державний реєстр судових рішень // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.
5. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
6. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
7. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення: закон України від 07.12.1984 № 8073-X // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>